

Slovene A: literature – Higher level – Paper 1
Slovène A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Esloveno A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite komentar k **enemu** izmed naslednjih dveh književnih besedil:

1.

Veriga

Brez težav sem prispel v Dolino. Tik pred krajevno tablo sem pobral fanta, ki sem ju na videz poznal. Njuna stoenka ni dala nobenega glasu več od sebe. Z njima se je v avto naselil vonj po vlagi in prepotenem telesu. Tudi onadva sta šla na ples.

5 Bili smo še zgodnji. Ustavili smo se v gostilni ob cesti. Pri zlati kaplji. Naročila sta štefan belega. Potem sem dal še jaz za enega. Ko smo končno le prispeli do Zadružnega doma, je bila ura že deset. Lokalni bend je nabijal, da se je slišalo daleč naokoli. Dež je prenehal. Nekaj pijanih mladcev je bruhalo v bližini vhoda v dom. Kreпки Dolinci, trdni kmečki fantje v špičastih usnjenih škornjih, so se naslanjali na zunanji zid. Praznili so zaboj uniona. Prestregel sem nekaj hudih pogledov in neprijaznih opazk. Pomislil sem na verigo v avtu. Prebili smo se
10 v notranjost.

Zajel nas je gost vzduh cigaretnega dima. Na plesišču je bilo samo nekaj stiskajočih se parov. Dva ali trije srednješolci so se metali po prostoru. Ob stenah je bila vrsta stolov, zasedenih s spogledljivimi dekleti. Od poznih osnovnošolk, okajenih srednješolk in mladih delavk v Lesnem kombinatu.

15 Te so me pravzaprav najbolj zanimale. Nekaj med njimi sem jih poznal. Moja generacija. Z nekaterimi smo se nasmehnili v pozdrav. Bolj živo je bilo ob šanku. Nanj so se naslanjali mladci in pili pivo. Zelo glasno so govorili. Ko sem naročil dva deci belega, so se obrnili vame in umolknili.

A pivo ni dobro zate! sem zaslišal porogljivo vprašanje.
20 Obrnil sem se k njim.
A bo kdo kaj spil? sem glasno vprašal.
Zasvetile so se jim oči. Najbližji so me pričeli trepljali po rami.
Okej. Ti si naš. Živijo! smo nazdravili.

Plačal sem zaboj uniona. Spet so pričeli vpiti drug čez drugega. Mimo njih sem se prerinil
25 nazaj v dvorano. Poiskal sem stol. Prekrižal nogi in si prižgal cigareto. Začutil sem precej močno omotico. Prostor, ljudje in glasba so se sprijeli in zaplesali z menoj en nerazpoznaven ples. Bil sem pijan. Potipal sem za ključi od avtomobila. Se so bili tam. Opazoval sem pare, ki so se stiskali po dvorani. Iskal sem kakšen angelski obraz. Ženski, se razume. Nič angelskega ni bilo na obrazih zdravih gorenjskih deklet. [...] Še malo, pa bi zavzdihnil od žalostne nemoči.

30 Prižgal sem novo cigareto.

Potem pa sem začutil, da me nekdo opazuje.

Sedela je nekaj stolov naprej ob steni. Sama. S celim telesom je bila obrnjena k meni. Gledala je naravnost vame. Tako naravnost, da sem skoraj zardel. Tudi sam sem se zagledal vanjo. Gledala sva si naravnost v oči. Čez čas sem dobil občutek, kakor da si prihajava vedno
35 bližje. Prostor, ljudje in glasba so izginili. Tisti večer je obstajala samo še ona.

K njej sta pristopila dva nalita mladca. Silila sta jo s pivom in ji ponujala cigarete. Očitno je bilo, da sta ji odveč. Eden jo je skušal objeti čez rame. [...] Vstal sem in pristopil. Mirno sem jima skušal dopovedati, da sva z žensko prišla skupaj in da naj ne težita. Nista me poslušala. Še enkrat sem ponovil. Skoraj proseče. Prav nič se nista pustila zmesti. Ona se
40 ju je medtem skušala otresti. Nič ni zaleglo. Najbližjega sem z vso močjo pohodil. V nenadni bolečini se je skremžil. Drugi je hotel posredovati. Prehitel sem ga. Zgrabil sem ga za nos in ga stiskal, dokler ni čisto pordel v obraz. Potem sem ga spustil.

Zdaj pa črta! sem rekel.

Prisedel sem k njej. Ponudil sem ji cigareto. Prižgala sva. Nekaj časa sva molče kadila.

45 Potem je rekla:

Zakaj je vedno tako? Nikoli ne pustijo, da bi sama izbrala. Kreteni!

Nasmehnil sem se. To zgodbo sem poznal že v nešteti izpeljavah. V bistvu so vse enake. Tudi nocojšnja mi je bila na dlani. Razločno sem videl, kako bom sprejel vse, kar pričakuje od moje vloge. In ta ni bila tako majhna.

50 Najtežje je biti heroj, sem ji odvrnil.

Bila je žejna. Prerinil sem se k šanku. Ko sem se vrnil v dvorano, je sedela malodane tako, kot sem jo pustil. Imela je dolge temne trepalnice. In kratko krilo.

Ti si dober, mi je rekla nenadoma, ko sva se pogovarjala in praznila vsak svoj dva deci. Zasmejal sem se.

55 A zato, ker ti ne težim? sem jo vprašal.

Ne samo zato, je rekla. – A greš plesat?

Šla sva plesat. V začetku se mi ni kaj dosti ljubilo. Prestopal sem se v avtomatičnem ritmu. Roki sem zaril v žepa. Ona pa je migala. Prav spretno. Podjetno. S poželenjem sem jo opazoval. Skoraj da sem pričel slediti njenim gibom. Naenkrat pa je prostor zastal v temi.

60 Ženski vrišči so se pomešali s pijansko razposajenostjo moških glasov. Oklenila se me je. Bila je manjša od mene. Čisto se je stisnila k meni. Naslonila je glavo name. Objel sem jo čez ramena.

Rada bi samo nežnost, mi je zašepetala v uho.

Marijan Pušavec, *Čas kratke zgodbe, antologija slovenske kratke zgodbe* (1998)

2.

Po vojni zidava hišo

Po vojni zidava hišo. ... Po še eni vojni, v kateri so mnogi ostali brez strehe nad glavo, zidava hišo in urejava vrt okrog nje. Zidava jo po zgledu na polževo, 5 majhno in lepo, toda za dva. Učiva se pri lastovkah. Za nasvet sprašuje veter in dež. Zidava jo z rokami, ki dišijo po zemlji, v katero se vrača vse, kar je iz nje zraslo. Z rokami, ki se nežno 10 dotikajo in utrujene glasno smeji kot bezgov cvet. Pomagata nama kamen in voda, ki ju združujeva z vonjem sivke in podobami iz sanj. ... Po vojni zidava hišo. ... Za telesi, ki bosta ležali v postelji kot 15 pod cvetočo jablano, in duši, ki se bosta po njej tiho sprehajali, tako kot danes po njej tava duša starke, ki je živela in umrla za njenimi stenami. ... Zidava zidke, ki naju bodo ločili od krute resničnosti, 20 in stopnice, ki naju bodo peljale onstran znanega, kamor prideta le tista, ki se imata rada. ... Po vojni zidava hišo. ... Dan in noč, čeprav se zavedava, da gradiva jutrišnje ruševine.

Josip Osti, *Izgon v raj, izbrane pesmi* (2012)